

I. Pracovní úrazy

Z celkového počtu 5250,0 tis. osob, které byly v referenčním týdnu **zaměstnané** nebo které byly **bez zaměstnání a zároveň však své poslední zaměstnání ukončily před méně než rokem**, utrpělo úraz v práci celkem 138,0 tis. osob. **Tyto úrazy se vztahují výhradně k pracovní činnosti respondenta a zahrnují všechny úrazy, které se staly během výkonu pracovní činnosti nebo během pracovní doby (bez ohledu na místo úrazu).** Podíl mužů, kterých se úraz v posledních 12 měsících týkal, činí 3,6 % (106,7 tis.), u žen se jedná o 1,3 % cílové skupiny (31,3 tis.).

Absolutní počet osob, které v uplynulém roce utrpěly pracovní úraz, ale v týdnu šetření nepatřily mezi zaměstnané, dosáhl pouze 6,3 tis. Z toho dvě třetiny představují muži a jednu třetinu ženy. Neznamená to ale, že všechny tyto osoby jsou bez zaměstnání v důsledku úrazu (nezaměstnaní, ekonomicky neaktivní).

1. Pracovní úrazy zaměstnaných osob

Ve skupině **zaměstnaných** (4922,0 tis. osob) mělo pracovní úraz celkem 131,6 tis. Ve skupině mužů úraz utrpělo 102,4 tis. (3,6 %), ve skupině zaměstnaných žen to bylo 29,2 tis. (1,4 %). Celková úrazovost zaměstnaných činila 2,7 %. Rozdíly mezi pohlavími ukazují, že pracovní úrazy jednoznačně převažují u mužů, a to především z důvodu odlišné profesní struktury mužů a žen. V drtivě většině pracujících utrpěli svůj úraz v současném hlavním zaměstnání, vliv předcházejícího nebo druhého zaměstnání je zanedbatelný.

Údaje o úrazovosti z výsledků AHM 2007 lze porovnat s počty pracovních úrazů, které byly zjištěny a zveřejněny v publikaci Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice za rok 2007. V průběhu minulého roku bylo nahlášeno celkem 77,2 tis. případů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz a 28,8 tis. pracovních úrazů bez následné pracovní neschopnosti. Za celý minulý rok bylo tedy podle zpracování výkazu Nem Úr 1-02 evidováno 106,0 tis. případů nově hlášených úrazů.

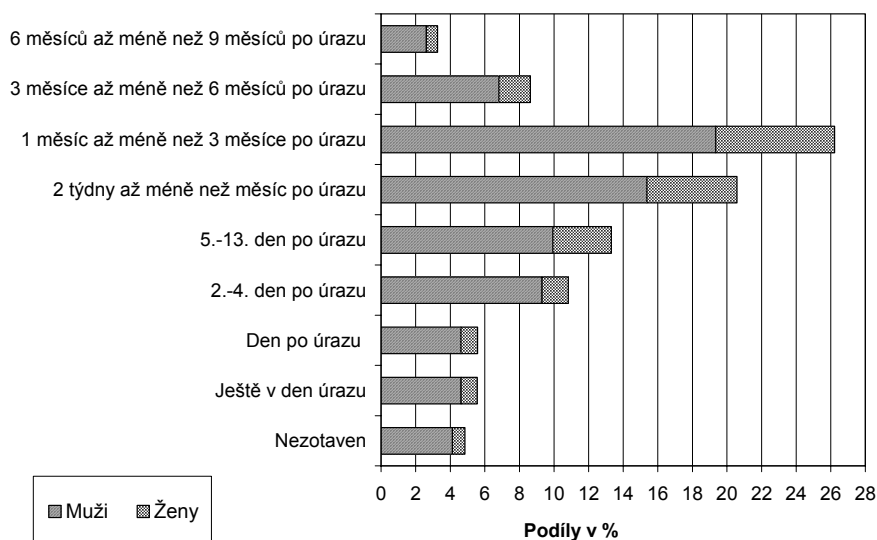
Při porovnání výsledků z těchto dvou zdrojů je v AHM 2007 abstrahováno od opakovaných případů, které jsou hlášeny jako samostatné případy v evidenci nemocensky pojištěných. Vyšší počet zaměstnaných, kteří podle výsledků AHM 2007 utrpěli pracovní úraz (o 25,6 tis. více než v podnikové statistice), vyplývá vedle rozdílného metodologického přístupu především ze skutečnosti, že v rámci výběrového šetření byl zjištěn podstatně vyšší počet úrazů osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) – převážně podnikatelů bez zaměstnanců. Z komparace dat z obou zdrojů pak vyplývá, že zatímco podle výsledků Nem Úr bylo zjištěno pouze 0,8 tis. pracovních úrazů osob pracujících na vlastní účet, počet všech podnikatelů, kteří podle výsledků výběrového šetření utrpěli pracovní úraz, dosáhl celkem 24,9 tis. (tj. o 24,1 tis. více než v podnikové statistice). Většina z nich byli podnikatelé bez zaměstnanců (21,8 tis.).

Tato disproporce vyplývá z toho, že osoby samostatně výdělečně činné jsou na rozdíl od zaměstnanců nemocensky pojištěné pouze dobrovolně. Průměrný počet nemocensky pojištěných OSVČ činil v minulém roce 207,0 tis., tj. pouze o něco více než čtvrtina všech podnikatelů podle VŠPS, resp. o málo více než třetina podnikatelů bez zaměstnanců.

Následkem pracovního úrazu je v převážné většině případů pracovní neschopnost charakterizovaná **délkou nepřítomnosti v práci v důsledku úrazu**. Tato délka vykazuje značnou variabilitu a je závislá na více faktorech, např. přímo odráží závažnost úrazu. Jak muži, tak ženy nastupují do práce poté, co utrpěli pracovní úraz, nejčastěji 1 až 3 měsíce po úrazu. Celkem jde o více než 26 % všech úrazů.

V následujícím grafu (obr. 1) není zastoupen podíl osob, které byly práce neschopné 9 měsíců a déle nebo které uvedly, že se do práce nevrátí. Četnost těchto případů byla v AHM 2007 velmi nízká, ale z velké části se mohlo jednat o úrazy se závažnými následky.

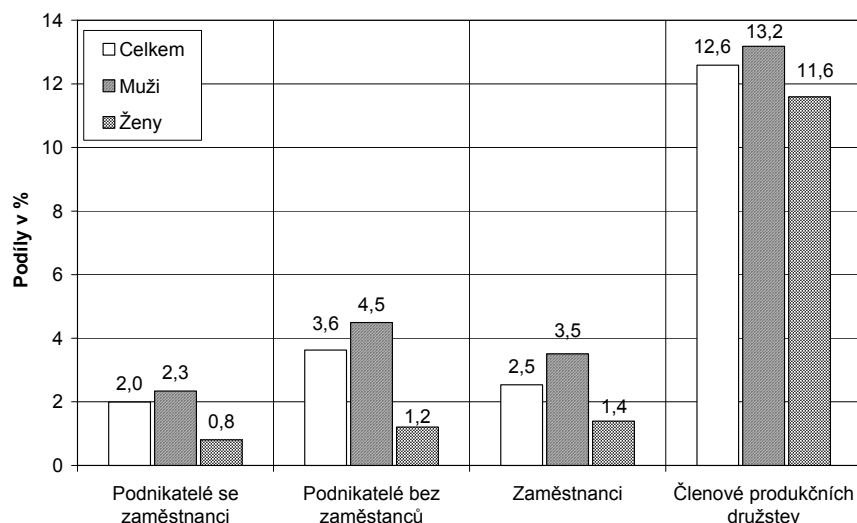
Obr. 1: Nástup zaměstnaných do práce po úrazu podle délky pracovní absence, muži, ženy, ČR, v %

Dopravní nehody, jako jedna z možných příčin pracovního úrazu, nepředstavují významný podíl na celkovém počtu úrazů zaměstnaných. Jde o dopravní nehody, ke kterým došlo při samotném výkonu vlastní profese (např. řidiči) nebo v případě, že osoba byla účastníkem nehody v pracovní době (např. pracovní cesta). Ze 131,6 tis. úrazů osob v zaměstnání jde o dopravní nehodu pouze v 6,2 % (8,2 tis.) případů. Celkově vykazují muži pětinasobnou četnost úrazů způsobených dopravní nehodou než ženy (7,0 tis. muži, 1,3 tis. ženy). V porovnání s celou skupinou pracovních úrazů mají dopravní nehody většinou závažnější následky s delší dobou rekonvalescence pacientů. Více než čtvrtina osob po dopravní nehodě byla schopná nástupu do práce až od tří měsíců do půl roku a 31,6 % těchto osob od jednoho měsíce do tří měsíců (společně za obě skupiny to bylo 58,1 % všech osob, které utrpěly během pracovní činnosti úraz při dopravní nehodě).

Rozdílná je úroveň úrazovosti podle **postavení respondentů v zaměstnání**. Nejnižší podíl úrazů se projevuje ve skupině podnikatelů se zaměstnanci a u pomáhajících rodinných příslušníků (u nich je však třeba počítat s relativně velkou výběrovou chybou). V těchto skupinách došlo k pracovnímu úrazu jen u 2,0 %, resp. 2,1 % osob. V kategorii zaměstnanců podíl dosáhl již 2,5 %. Vysoký podíl úrazů pak vykazuje skupina podnikatelů bez zaměstnanců (3,6 %). Hlavním důvodem vyššího podílu je to, že do této skupiny patří i řemeslníci a další manuální pracovníci, kteří v současné době vykonávají své zaměstnání jako osoby samostatně výdělečně činné. Přestože četnost skupiny členů produkčních družstev je nejnižší ze všech skupin postavení v zaměstnání a absolutní počet úrazů je v nich z toho důvodu v porovnání s ostatními pracujícími malý, je jejich práce velmi riziková. Celkově v průběhu 12 měsíců před datem šetření utrpělo pracovní úraz 12,6 % družstevníků, což je relativně téměř 5x více než v úhrnu za všechny zaměstnané.

Obr. 2: Zaměstnaní, kteří utrpěli úraz, dle postavení v zaměstnání, celkem, muži, ženy, ČR, v %

Analýza úrazovosti z hlediska hlavních tříd KZAM ukazuje, že **nejvyšší míra úrazovosti se projevuje v řídce zastoupené hlavní třídě 6 KZAM - kvalifikovaní dělníci v zemědělství a v lesnictví, vysoká je i v četné skupině řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři (hlavní třída 7). Obě dvě hlavní třídy se podílejí na celkovém počtu zaměstnaných v civilním sektoru zhruba jednou pětinou, ale co se týká úrazů, tak tato skupina se na jejich celkovém počtu podílí téměř 45 %.** Další hlavní třídy, které vykazují nadprůměrnou míru úrazovosti, jsou obsluha strojů a zařízení a pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Výsledky tak potvrzují prioritní vliv charakteru vykonávaného zaměstnání na pracovní úrazovost. Nízká nebo podprůměrná míra úrazovosti je u všech hlavních tříd KZAM 1-5 (viz obr. 3), tedy u profesí, které nejsou zpravidla spojené s fyzicky náročnou činností při výkonu zaměstnání a rizikovým pracovním prostředím.

Obr. 3: Srovnání podílů všech zaměstnaných v civilním sektoru dle hlavních tříd KZAM a podílů zaměstnaných s úrazem v civilním sektoru dle hlavních tříd KZAM na celkovém počtu úrazů, ČR, v %

